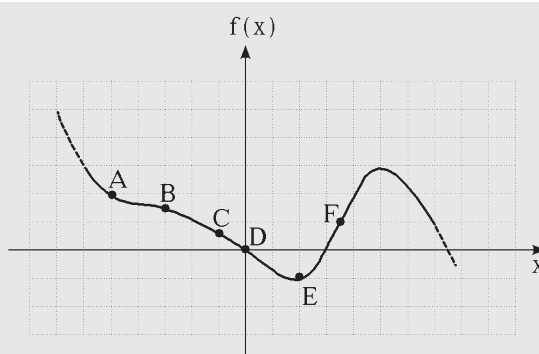

פונקציה וגרף של הפונקציה

בסרטוט נתונה העקומה $f(x)$, המתארת את הקשר בין אינסוף ערכי x לערכי y (ערכי הפונקציה).

על העקומה נתונות כמה נקודות:

הנקודה	A	B	C	D	E	F
x	-5	-3	-1	0	2	3.5
y	2	$1\frac{1}{2}$	0.5	0	-1	1

כפי שרואים, העקומה הנתונה $y=f(x)$ מתארת את הקשר שבין ערכי x מסוימים לבין ערכי y (חלקם מופיעים בטבלה). בהתבוננות בסרטוט ניתן לקבוע חד-משמעית, כי לכל ערך של x מתאים ערך אחד ויחיד של y . במקרה זה אומרים כי נתונה הפונקציה $y=f(x)$, והעקומה שבסרטוט נקראת גרף הפונקציה $y=f(x)$.

הגדרה

להתאמה $y=f(x)$ קוראים פונקציה, אם לכל ערך של x מתאים ערך יחיד של הפונקציה (של ה- y).

כאשר נתבונן בטבלה, נראה כי:

לערך $x=-5$ מתאים ערך יחיד של הפונקציה, והוא: $y=2$.

לערך $x=-3$ מתאים ערך יחיד של הפונקציה, והוא: $y=1\frac{1}{2}$.

לערך $x=0$ מתאים ערך יחיד של הפונקציה, והוא: $y=0$.
וכו'.

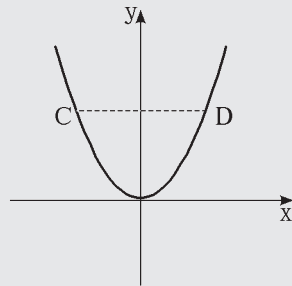
כפי ששמתם לב, כאשר השתמשנו במושג ערך הפונקציה, התכוונו לערך של ה- y .

זכרו!

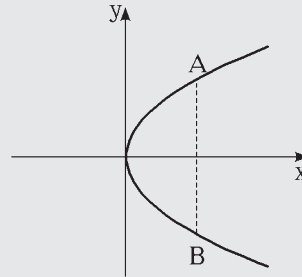
ערך הפונקציה $y = f(x)$

קיימות עקומות שאינן מתארות גרף של פונקציה, מאחר שאינן מקיימות את הגדרת הפונקציה, הדורשת שלכל x יהיה ערך יחיד של y . כלומר: אם על עקומה מצוינות נקודות שיש להן אותו שיעור x , אין העקומה מהווה גרף של פונקציה. לעומת זאת, אם על עקומה מצוינות נקודות שיש להן אותו שיעור y , אך שיעור ה- x שונה, אזי מהווה העקומה גרף של פונקציה.

ציור ב'

ציור א'

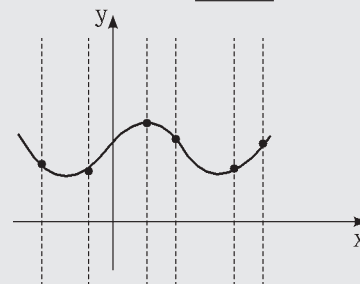
העקומה שבציור א' אינה גרף של פונקציה, מכיוון שמצוינות עליה נקודות בעלות אותו שיעור x ושיעור y שונה (כלומר לאותו x יש שני ערכי y) לדוגמה: הנקודות A ו-B. מצב זה נוגד את הגדרת הפונקציה.

העקומה שבציור ב' היא גרף של פונקציה, מכיוון שלכל x על הגרף מתאים y יחיד. ייתכן שיש נקודות בעלות שיעור y זהה, אך שיעור ה- x שונה - לדוגמה: הנקודות C ו-D; אך מצב זה אינו נוגד את הגדרת הפונקציה.

טיפ

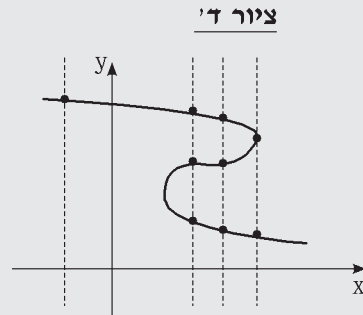
כדי לקבוע אם עקומה היא גרף של פונקציה או לא, העבירו בדמיונכם ישרים מקבילים לציר ה- y . אם הישרים חותכים את העקומה פעם אחת בלבד, אזי העקומה היא גרף של פונקציה.

ציור ג'

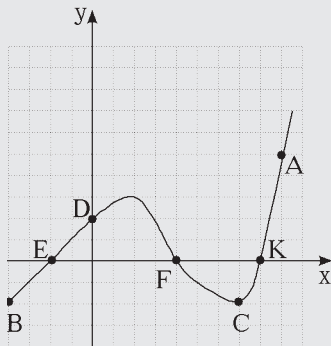
העקומה היא גרף של פונקציה, כי כל ישר, המקביל לציר ה- y , חותך את העקומה בנקודה אחת בלבד.

העקומה אינה גרף של פונקציה, מאחר שיש ישרים, המקבילים לציר ה- y והחותכים את העקומה יותר מאשר בנקודה אחת.

נתבונן בדוגמאות הבאות:

דוגמה א'

בציור מתואר גרף הפונקציה $y=f(x)$.

- מצאו את ערך הפונקציה כאשר $x=9$.
- מצאו את ה- x , שעבורו ערך הפונקציה שווה ל- -2 .
- מצאו את נקודת החיתוך של גרף הפונקציה עם ציר ה- y .
- מצאו את ערכי x , שעבורם ערכי הפונקציה מתאפסים.

פתרון:

- למצוא את ערך הפונקציה, פירושו למצוא את ערך ה- y כאשר $x=9$.
תשובה: $f(9)=5$, כלומר הנקודה היא A.
  - ערך הפונקציה -2 , פירושו $y=-2$ או $f(x)=-2$. כלומר יש למצוא x כאשר $f(x)=-2$. יש שני ערכי x , שעבורם $f(x)=-2$, והם: $x=7$ ו- $x=4$.
תשובה: $f(7)=-2$, $f(4)=-2$. כלומר הנקודות הן B ו-C.
  - למעשה אנו מתבקשים למצוא את הערך של הפונקציה עבור $x=0$.
תשובה: $f(0)=2$, כלומר הנקודה היא D.
  - ערכי הפונקציה מתאפסים, כלומר $f(x)=0$. במילים אחרות: אנו מתבקשים למצוא את נקודות החיתוך של גרף הפונקציה עם ציר ה- x .
 $f(x)=0 \Rightarrow x=-2, x=4, x=8$
- תשובה: $f(-2)=0$, $f(4)=0$, $f(8)=0$. כלומר נקודות החיתוך הן E, F ו-K.

דוגמה ב'

נתונה הפונקציה $f(x) = x^3 - 5x^2 + 6x$

א. מצאו את ערך הפונקציה כאשר $x=1$.

ב. מצאו את נקודת החיתוך של גרף הפונקציה עם ציר ה- y .

ג. מצאו את x , שעבורו ערך הפונקציה מתאפס.

פתרון:

א. אנו מתבקשים למצוא את $f(1)$, $f(1) = 1^3 - 5 \cdot 1^2 + 6 \cdot 1 = 2$, כלומר $f(1) = 2$.

ב. אנו מתבקשים למצוא את $f(0)$, $f(0) = 0^3 - 5 \cdot 0^2 + 6 \cdot 0 = 0$, כלומר $f(0) = 0$.

הגרף חותך את ציר ה- y בראשית הצירים.

ג. אנו מתבקשים למצוא x , שעבורו $f(x) = 0$.

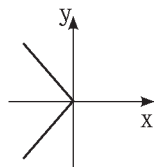
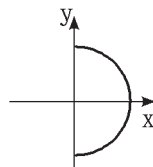
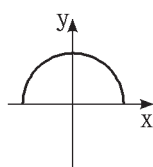
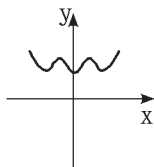
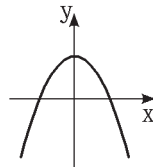
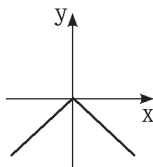
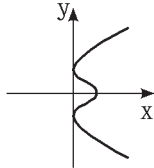
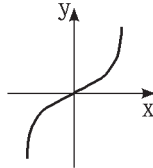
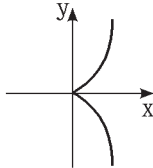
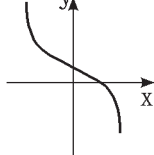
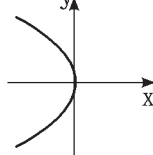
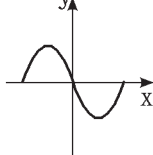
$$f(x) = 0 \Rightarrow x^3 - 5x^2 + 6x = 0 \Rightarrow x(x^2 - 5x + 6) = 0$$

$$\boxed{x = 0} \quad \text{או} \quad x^2 - 5x + 6 = 0 \Rightarrow \boxed{x = 2} \quad \boxed{x = 3}$$

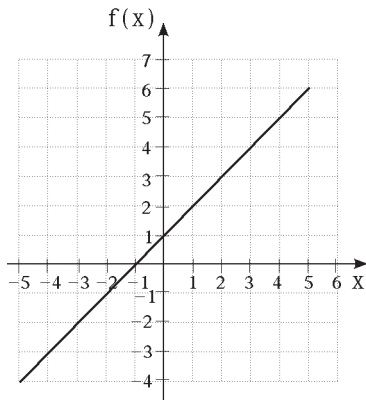
כלומר $f(0) = 0$, $f(2) = 0$, $f(3) = 0$.

תרגילים

5. קבעו באילו מהציורים הבאים מתואר גרף של פונקציה.

	ג.		ב.		א.
	ד.		ה.		ז.
	ט.		ח.		י.
	יב.		יא.		י.

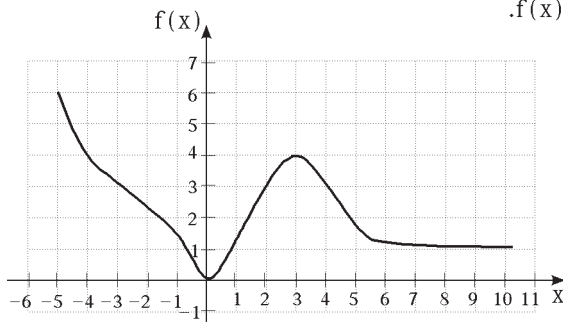
תשובות: א) כן, ב) לא, ג) לא, ד) כן, ה) כן, ו) כן, ז) לא, ח) כן, ט) לא, י) כן, יא) לא, יב) כן

6. בציור מתואר הגרף של הפונקציה $f(x)$.
- מצאו את $f(x)$ עבור $x = 1$.
  - מצאו את ערך הפונקציה עבור $x = -3$.
  - מצאו את שיעור ה- y של $x = 4$.
  - מצאו את x , שעבורו $f(x) = 6$.
  - מצאו את x , שעבורו ערך הפונקציה הוא 3.
  - מצאו את x עבור $y = -1$.
  - מצאו את נקודת החיתוך של הגרף עם ציר ה- y .

ח. מצאו את ה- x , שעבורו ערך הפונקציה מתאפס.

תשובות: א) 2 ב) -2 ג) 5 ד) 5 ה) 2 ו) -2 ז) (0;1) ח) -1

7. בציור מתואר הגרף של הפונקציה $f(x)$.

- מצאו את ערך הפונקציה עבור $x = -5$.
- מצאו את x , שעבורו ערך הפונקציה הוא 3.
- מצאו את x , שעבורו ערך הפונקציה הוא 4.
- מצאו את x , שעבורו ערך הפונקציה מתאפס.

תשובות: א) 6 ב) 4, 2, -3 ג) -4, 3 ד) 0

8. נתונה הפונקציה $y = x + 3$.

- מצאו את ערך הפונקציה עבור $x = -4$.
  - מצאו את x , שעבורו ערך הפונקציה הוא 9.
  - מצאו את נקודות החיתוך של גרף הפונקציה עם הצירים.
- תשובות: א) -1 ב) 6 ג) (-3;0), (0;3)

9. נתונה הפונקציה $f(x) = x^2$.

- מצאו את $f(1)$.
  - מצאו את ערך הפונקציה עבור $x = -1$.
  - מצאו את x , שעבורו $f(x) = 9$.
  - מצאו את x , שעבורו הפונקציה מקבלת את הערך 16.
  - מצאו את x , שעבורו ערך הפונקציה הוא 0.
- תשובות: א) 1 ב) 1 ג) ± 3 ד) ± 4 ה) 0

10. נתונה הפונקציה $f(x) = x^2 - 4x + 3$.
- א. מצאו את $f(0)$.
- ב. מצאו את x , שעבורו $f(x) = 0$.
- תשובות: א) 3, ב) 1, 3
11. נתונה הפונקציה $g(x) = x^2 - 7x + 10$.
- מצאו את ה- x ים, אם ידוע שערך הפונקציה הוא 0.
- תשובה: 2, 5
12. מצאו את נקודות החיתוך של גרף הפונקציה $f(x) = x^2 - x - 2$ עם הצירים.
- תשובה: $(0; -2)$, $(-1; 0)$, $(2; 0)$
13. נתונה הפונקציה $h(x) = x^3 - 8x^2 + 7x$.
- א. מצאו את $h(0)$.
- ב. מצאו את x , שעבורו ערך הפונקציה מתאפס.
- תשובות: א) 0, ב) 0, 1, 7
14. מצאו את נקודות החיתוך של גרף הפונקציה $f(x) = x^3 - 10x^2 + 24x$ עם הצירים.
- תשובה: $(0; 0)$, $(4; 0)$, $(6; 0)$
15. א. הוכיחו כי גרף הפונקציה $f(x) = x^3 + 3x^2 - 10x$ עובר דרך ראשית הצירים.
- ב. מצאו שתי נקודות נוספות, שבהן חותך הגרף $f(x)$ את ציר ה- x .
- תשובות: $(2; 0)$, $(-5; 0)$